

Kirjailija-meteorologi Kerttu Kotakorpi: ”Suomen luonto 2100 - näin muuttuva ilmasto näkyy lähiluonnossa”

Suomen luonnonsuojeluliiton Keski-Uudenmaan paikallisyhdistysten yhteisessä tilaisuudessa Järvenpää-talossa 2.3.2024 pidetty esitys

Kerttu Kotakorpi on meteorologina tehnyt YLElle 15 vuotta sääennustuksia. Kolme vuotta sitten ilmestyi hänen ensimmäinen kirjansa, viime kesänä toinen. Nyt hän valmistelee ilmastoaiheista tv-sarjaa YLElle.

Kertulle valokuvaaminen ja luonto ovat aina olleet lähellä hänen sydäntään. Hän on tuskastunut siihen, miten hitaasti ilmastoon vaikuttavan toiminnan säädösten muutokset tapahtuvat. Ilmastolainsäädäntö tosin tiukentuu ja EU yrittää näyttää esimerkkiä muulle maailmalle. Fossiiliset polttoaineet ovat suurin syy ilmastonmuutokseen.

Ilmasto muuttuu, mutta Suomessa muutokset ovat suurempia kuin maapallolla keskimäärin. Muutokset ovat niin nopeita, että jokainen voi havaita niitä ympäristössään esim. lajien muuttumisessa ja ympäristön tilassa. Esimerkiksi aiemmin täällä tosi harvinaisia harmaahaikaroita pesii Vanhankylänlahdella jo lukuisia pareja.

Vuodenajat muuttuvat, eniten muuttuvat talvet. Pakkanen ja jää vähenevät pitkällä tähtäimellä. Lumen määrä ei heti vähene, mutta lumiaina lyhenee jopa kuukausilla. Lämpötila on aiempaa enemmän nollan tienoilla, mikä aiheuttaa paljon sulamista ja jäätymistä ja vaikeuttaa sekä kasvien että rakennusten toimintaa.

Sademäärä on Suomessa lisääntynyt 9 %. Sateita tulee enemmän ja useammin. Talvella yhä isompi osa sateista on räntää tai vettä, mikä lisää pimeyttä. Kevättulvat vähenevät keskimäärin, vaikka vuotuista vaihtelua on paljon ja tulvariski kasvaa etenkin syksyllä ja talvella. Merenpinta nousee, mutta se näkyy meille hyvin hitaasti. Nopeinta nousu on päiväntasaajan alueilla. Äärisäät lisääntyvät kaikkialla, ja tämä näkyy sekä sateina, lämpönä että tuulisuudessa.

Vuodenajoissa näkyy aiempaa enemmän vaihtelua ja kevään aikaistuminen sotkee luonnon rytmejä. Tämä näkyy esimerkiksi siten, että aiemmin tulleiden lintujen poikasten kuoriutuessa ruokaa ei ehkä olekaan vielä tarpeeksi (tai voi tulla takatalvia). Mustikoiden kukinta voi osua ajankohtaan, jolloin pölyttäjiä ei ole vielä kovin paljoa liikenteessä. Helleputket ja kuivuusjaksot pitenevät, mutta vuosittainen vaihtelu on edelleen suurta. Kesäisin sadepäivien määrä pysyy ennallaan, mutta rankkasateet voimistuvat.

Ilmaston nopea muuttuminen muuttaa myös luontoa. Monimuotoisuuden lisääminen parantaa metsien häiriöiden sietokykyä. Erilaiset ympäristöt kasvavat umpeen, kun pensaat ja varvut hyötyvät rehevöitymisestä ja lämpenemisestä. Myös vesistöt rehevöityvät. Ylimääräisen ravinnetaakan hillitseminen olisi tärkeää, kun muuttuva ilmastokin jo lisää ravinnetaakkaa. Vesistöjen huono tila näkyy myös kaloissa ja muissa eliöissä, samoin kuin linnustossa. Yleislajit ja sopeutuvaiset lajit pärjäävät paremmin, mutta kilpailu kasvaa. Yleisesti linnut vähenevät, sekä lajien että yksilöiden määrä pienenevät.

Lukuisat lajit ovat riippuvaisia vanhoista metsistä. Kaikilla kuolleilla puilla on eri ikäisinä erilainen merkitys muille lajeille, kuten lahottajille, sammalille, jäkälille ja sienille. Etelästä tulee uusia perhosia ja sudenkorentoja. Ne liikkuvat tosi nopeasti ja voivat saada useita jälkeläiskertoja kesässä. Eliöiden olosuhteissa tapahtuu monia erisuuntaisia muutoksia ja eläimet muuttavat elinympäristöjen mukana. Esimerkiksi oravilla menee metsissämme huonosti. Metsäjänis kärsii lumen vähenemisestä siinä missä rusakot hyötyvät lauhoista talvista.

Kerttu muistutti, että vain Suomessa voidaan suojella suomalaista luontoa. Muutokset tapahtuvat aina paikallisesti, siksi oman lähiluonnon suojeleminen on erityisen tärkeää.